

Egy a sok közül

A külhoni magyarok szavazására vonatkozó szabályok nem számítanak kivételesnek az Európai Unióban

Az Alapjogokért Központ megvizsgálta az Európai Unió tagállamainak parlamenti választásokra vonatkozó rendelkezéseit. A jogszabályok elemzése alapján az Alapjogokért Központ arra jutott, hogy Magyarországon kívül 24 EU-s tagállam biztosítja külhoni állampolgárai számára a szavazati jogot akkor is, ha azok nem rendelkeznek belföldi lakcímmel. 22 tagállamban a magyar szabályozáshoz hasonlóan a külhoniaknak aktívan regisztrálni is szükséges, 17 tagállamban van lehetőség levélben történő, postai regisztrációra. Mindemellett az Európai Unió országainak többségében, 16-ban van lehetőség arra, hogy a külhoni választópolgár szavazatát szintén levélben, postai szolgáltatás igénybevételével juttassa el a hatóságokhoz.

A kutatás alapján megállapítható, hogy a magyar jogszabályok által a határon túl élő magyar állampolgárok számára nyújtott, a regisztrációra és a leveles szavazásra vonatkozó lehetőségek egyáltalán nem számítanak kivételesnek az Európai Unióban. Sőt, egyes országokban még a belföldiek esetén is aktív regisztráció vagy kötelező szavazás érvényesül, míg máshol a névjegyzékbe-vétel és a külhoni leveles szavazás technikai és biztonsági feltételei jóval lazábbak, mint a magyar szabályozás. Olyan tagállamokra is van példa, ahol a magyarországi szabályozástól eltérően nincs lehetőség a választási hatóság egyes döntései elleni fellebbezésre.

Magyarországon az új választójogi szabályok kapcsán az elmúlt időszakban vita alakult ki arról, hogy a külhoni magyar állampolgár vajon valóban személyesen adja-e majd fel postán szavazatát. A nem személyes szavazatleadásra azonban több példa is van az Európai Unióban a külhoni állampolgárok számára: meghatalmazott útján történő szavazásra van lehetőség Belgiumban, Dániában, az Egyesült Királyságban és Németországban is. Dániában ún. „szavazattovábbítóként” funkcionál a kereskedelmi hajó kapitánya vagy tengeri olajfűrótorony vezetője is, aki a szavazási csomagot postai úton továbbítja az illetékes önkormányzatnak. A hajókapitányok szintén hasonló szerepet töltenek be Észtországban vagy Finnországban.

Bár Magyarországon az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenesnek ítélte a belföldi állampolgárok regisztrációját, számos tagállam alkalmaz szigorú szabályokat ilyen területen. Az Egyesült Királyságban csak az szavazhat – akár belföldi, akár külhoni –, aki aktívan regisztrált, Belgiumban pedig a belföldi állampolgárokat a hatóságok ugyan automatikusan regisztrálják, viszont a regisztráltaknak – tehát jóformán mindenkinek – a szavazás már kötelező. Luxemburgban egészen 75 éves korig kötelező a névjegyzékben szereplők számára a választásokon történő részvétel, míg Portugáliában és Görögországban – igaz, szankció nélkül, de – maga az alkotmány rögzíti, hogy a választójog gyakorlása kötelesség, illetve kötelező.

Magyarországon a választási iroda névjegyzékkel kapcsolatos döntése ellen lehetőség van jogorvoslatra, azonban ez több országban nem biztosított: Dániában például a névjegyzékbe vétel iránti kérelem érvényességéről a központi választási iroda dönt, melynek döntése ellen nincs fellebbezési lehetőség. Hollandiában pedig a lebonyolításért felelős önkormányzat által kiadott, a külföldről történő leveles voksolásra jogosító postai szavazási igazolás nem kérelmezhető újra. Van azonban olyan ország, mely lazábban kezeli mindezt: bár Svédországban a külföldi állampolgárok számára fennáll a regisztrációs kötelezettség és az ezen alapuló leveles szavazás lehetősége, ha az illető mégsem regisztrált, de szavazatát levélben megküldte, őt minden egyéb feliratkozási kötelezettség nélkül fel kell venni a névjegyzékbe és szavazatát érvényes szavazatnak tekintik.

A külföldi magyarok a szavazáshoz két borítékot kapnak: az egyikbe a szavazólapot, a másikba a lezárt szavazóborítékkal együtt a választópolgár azonosításához szükséges nyilatkozat kitöltött nyomtatványát helyezik, és azt így küldik vissza a Nemzeti Választási Irodának. Ezen kétborítékos rendszert használja valamennyi EU-s tagállam, ahol van lehetőség leveles szavazásra. A külföldi példák többségében a postai szavazásnál nem alaki kötelezettség, hogy a szavazó maga adja fel a szavazási dokumentumokat, sőt, az Egyesült Királyságban a választási tájékoztató egyszerűen csak felhívja a figyelmet arra, hogy a levél postára adásához olyan személy segítségét kérje a választópolgár, akiben megbízik. Ezzel szemben viszont Dániában vagy Észtországban a szavazónak a különböző személyes adatait fel kell tüntetnie a külső borítékon is – azaz a magyar szabályokkal szemben azonnal nyilvánvalóvá válik a szavazó kiléte.

Jelen tanulmány elkészítése azt a célt szolgálta, hogy szélesebb betekintést nyújtson az Európai Unió tagállamainak választási rendszereibe, különös tekintettel a külföldön élő, belföldi lakcímmel nem rendelkező állampolgárokat érintő választási szabályozásba. A választási rendszerek és a külföldiekre vonatkozó különleges választási eljárások vizsgálata alapján kijelenthető, hogy az Európai Unió tagállamaiban nem egyedi a külföldi állampolgárok szavazati joga, az ilyen, belföldi lakcímmel nem rendelkező állampolgárokra viszonylag sokszínű szabályozás vonatkozik a különböző országokban. A többi EU-s tagállammal összehasonlítva a 2014-től Magyarországon életbe lépő új választási rendszer az európai normáknak megfelel, a leveles regisztrációra és szavazásra vonatkozó szabályozás pedig a tagállamok többségének gyakorlatát követi.

	Külhoni állampolgárok szavazati joga	Külhoni állampolgárok regisztrációja	Leveles regisztráció	Leveles szavazás
Ausztria	✓	✓	✓	✓
Belgium	✓	✓	✓	✓
Bulgária	✓	✓	✓	✗
Ciprus	✗	✗	✗	✗
Csehország	✓	✓	✗	✗
Dánia	✓	✓	✓	✗
Egyesült Királyság	✓	✓	✓	✓
Észtország	✓	✓	✓	✓
Finnország	✓	✗	✓*	✗
Franciaország	✓	✓	✓*	✓
Görögország	✓	✗	✗	✗
Hollandia	✓	✓	✓*	✓
Horvátország	✓	✓	✓	✗
Írország	✗	✗	✗	✗
Lengyelország	✓	✓	✗	✓
Lettország	✓	✓	✗	✓
Litvánia	✓	✓*	✗	✗
Luxemburg	✓	✓	✓	✓
Málta	✗	✗	✗	✗
Németország	✓	✓	✓	✓
Olaszország	✓	✓	✓	✓
Portugália	✓	✓	✗	✓
Románia	✓	✓	✗	✗
Spanyolország	✓	✓	✓	✓
Svédország	✓	✓*	✓*	✓
Szlovákia	✓	✓	✓	✓
Szlovénia	✓	✓	✓	✓

* Bizonyos esetekben

2013-ban alakult Alapjogokért Központ célja a jogállami működéssel és alapjogvédelemmel kapcsolatos tudományos kutatás és elemzés. Ennek megfelelően a vizsgálat módszertana kizárólag jogi szempontokat vett figyelembe, politikai értékelésre nem terjedt ki. Elérhetőségeink: www.alapjogokert.hu; info@alapjogokert.hu